

ዴሞክራሲያ ቅጽ 40 ቁ. 10

ሐምሌ 2007 ዓ.ም

ሀገር የጋራ፤ ህይማኖት ግን የግል !

የኢትዮጵያ ሕዝብ አብሮ በመኖር እየተለማመዳቸው፤ እያዳበራቸው፤ በዚህም ተመርኩዞ ከኑሮው ጋርም እያዋሃዳቸው፤ ከሚገለገልባቸው መልካምና በርካታ እሴቶች ውስጥ አንዱ ልዩነቶችን አቻችሎ አብሮ መኖር ነው። ሕዝባችን ለዘመናት ተከፍቶም ይሁን ተደስቶ፤ በሰላም ሆነ በጦርነት ሁኔታ በመካከሉ የነበሩ ጥቃቅን ልዩነቶችን ባካባታቸው የሀገር ባህሉና እሴቶቹ መሠረት ለገጠሙት ችግሮች መፍትሄዎች በመስጠትና እንዲለዝቡ በማድረግ ሁሌም የሃይማኖት እምነቱን በማክበርና በማስከበር ሀገሩን ኢትዮጵያን በነፃነት አቆይቶ እሴቶቹን በቅርስነትና ከአደራ ጭምር ለልጅ ልጆቹ ማስተላለፉ በታሪክ የተመዘገበ ነው።

በጥንታዊነታቸው በታሪክ የተመዘገቡት የክርስትናና የእስልምና እምነቶች በሀገራችን ለረጅም ዓመታት በሕዝባችን ተቀባይነትን አግኝተው የቆዩ በመሆናቸው የሁለቱም እምነት ተከታዮች በመካከላቸው ሰላምን በማስፈን በመግባባትና በመቻቻል በአንድነት ኖረዋል። በአሁኑ ወቅት ክርስትና በኢትዮጵያ ከ1700 ዓመት በላይ እድሜ ያለው ሲሆን የእስልምና ኃይማኖትም 1404 ዓመታትን አስቆጥሯል። በታሪክ እንደተመዘገበው ከ3ሺህ እስከ 4 ሺህ ዓመት እድሜ አላት በምንላት ኢትዮጵያ ውስጥ ሃይማኖቶቹ የገቡት ዘግይተው መሆኑ ግልጽ ነው። ሀገሪቷና ሕዝቧ በቀጣይነት ኖረዋል፤ ወደፊትም መኖራቸውን ይቀጥላሉ።

የወቅቱ ትውልድ በአገራችን ታሪክ ሁለቱም ሃይማኖቶች ወደ ኢትዮጵያ የገቡትና ተቀባይነት ያገኙት በጦርነት ወይም ኃይልን መሠረት ባደረገ ጫና ሳይሆን ሕዝብን በማሳመን መሆኑን ሁሌም ከግንዛቤ አስገብቶ ለአንድነትና ለመቻቻል የበኩሉን አስተዋጾ አበርክቷል። በርግጥ በተከታታይ ዘመናት የነበረው ትውልድ ውድ ሀገሩን አቆይቶ ለተከታይ ትውልድ ያስረከበው ዛሬ በምንገነዘበው ደረጃ ፍትሃዊነትና ቀና አስተዳደርን አግኝቶ፤ የኑሮ ሁኔታውም ውጣ ውረድ የሌለበት፤ የተሟላና የተደላደለ ሆኖ አይደለም። እንዲያውም ይህንን ጉድለት በመጠቀምና የሃይማኖት እምነትን በማስታከክ በሁለቱም በኩል የፖለቲካ ሥልጣንን ለመቆጣጠር በተነሱ ወገኖች ግምባር ቀደምትነት በሕዝባችን መካከል ከፍተኛ ጉዳትን ያስከተሉ የርስ በርስ ግጭቶች ተካሄደዋል በደሎችም ደርሰዋል።

መጠቀስና ከግንዛቤ መወሰድ ያለበት ሌላ ሐቅ ደግሞ፤ ከላይ ከተጠቀሱት ሁለቱ ሃይማኖቶች ውጭ ሌላ ዕምነት ያላቸው (ባህላዊ የጥንት ዕምነቶችን የሚከተሉ፤ ሕይወታቸውን በዚያ ላይ መሥርተው የሚኖሩ) ለረጅም ጊዜ የቆየውን የሰው ልጅ የማሳበራዊ ሕይወትን ታሪክ የሚያንጸባርቁ ኢትዮጵያውያንም እንዳሉ ነው። ከእነዚህ ውስጥ አንዱ የኒሎትክ ሕዝብ ነው። በአገራችን የእስልምናና የክርስቲያን ዕምነት ተከታዩም ቢሆን የቆዩ ባሕላዊ ዕምነቶችን ከዕምነቱ ጋር አጣምሮ ሲገለግል ቆይቷል። በአሮሞው ይሁን በጉራጌው በሃዲያው ይሁን በአፋሩ፤ በሱማሌው ይሁን በአማራው፤ ...እነዚህ ባሕላዊ ዕምነቶች ይንጸባርቃሉ - አቴቱውን ያረጋል፤ ቦረትቻው አለ፤ ዶሮን ወንዝ ዳር ጠምዞ ይጥላል፤ ምግብንና ልዩ ልዩ አረንጓዴ ተክሎችን፤ ዕጣንን በዋርካ ሥር ያስቀምጣል፤ ...ስንቱ ተነግሮ ያልቃል። ስለዚህም ስለ እምነትና ስለ አብሮ መኖር ስናወጋ እነዚህና ሌሎችም ታሪካችንና ባሕላችን መሆናቸውን ሁሌም ከግንዛቤ ማስገባት የግድ ይለናል።

የኢትዮጵያ ሕዝብ ባዕዳን አካባቢውን በቁጥጥራቸው ሥር ለማድረግና በቅኝ ግዛት ቀንበር ውስጥ ለማስገባት የሃይማኖት ልዩነቶችን ተስታክው ያስነሱትን የርስ በርስ ግጭቶችም ሆነ ሕዝቡንም ሆነ ኢትዮጵያን ለመከፋፈል ያደረጉትን የተለያዩ መከራዎች በጋራ በመመከትና በማክሸፍ ነፃነቱን ለማስጠበቅ ችሏል። ይህ አኩሪ ታሪኩ ደግሞ እንዲያው በጸሎት፤ በልመና፤ በመጃጃልና በመለማመጥ የተገኘ ሳይሆን ከፍተኛ መስዋዕትነት በመክፈልና “ሀገር የጋራ

ሃይማኖት የግል“ በሚለው መርህ በመመራት ሁሉም የጋራ ዜግነት ያላቸው መሆናቸውን አምነውና ተቀብለው ትግላቸውን በጋራ ጸንተው በማካሄዳቸው ነበር። እነዚህ መሠረታዊ የሆኑ አኩሪ እሴቶች ለአያሌ ዘመናት የኢትዮጵያ ሕዝብ ዋና መገለጫና ልዩ ምልክት በመሆናቸው የወቅቱ ሀገር ወዳድ ትውልድም እንደ ዐይን ብሌኑና እንደ ሕይወት አስትንፋሱ በማየት ተንከባክቦ ለሚቀጥለው ትውልድ ለማስተላለፍ ዝግጁ መሆን ይኖርበታል።

የቀድሞ አገዛዦችን ለምን ዘመናዊው የአስተዳደርና ስልትን አልተከተላቸውም፤ ለምንስ የዴሞክራሲ መብትን ለሕዝቡ አላጎናጸፋችሁም በማለት ተጠያቂ ለማድረግ ባንቃጣም ለሀገሩ በከፍተኛ ደረጃ ቀናኢ የነበረው ሕዝባችን በነሱ አገዛዝ ሥር መጨቆኑና መበደሉን ግን ልንዘነጋው አንችልም። ባለፈ ነገር ለማላዘን ባንፈልግም በሕዝብ ይሁንታና ፍላጎት ሳይሆን በጠመንጃ ኃይል ብቻ በመመካት ሥልጣን ላይ የተቆናጠጡት የዘመኑ ገዢዎች በሕዝባችን ላይ እየፈጸሙ ያሉት በደልና እየደረሱበት ያለው ስቃይ ካለፉት የባሱና የከፉ ሆነው መገኘታቸው የበለጠ ያንገበግበናል።

የዘመኑ ገዢዎች የሕዝቡ አኩሪ ቅርሶች በዴሞክራሲና በሕዝብ ሰብአዊ መብት መከበር ታጅበው እንዲዳብሩ ከማድረግ ፈንታ፤ በሕዝብ መካከል ያሉትን ጥቃቅን ልዩነቶች እያነሱ አብሮ የመኖር ፍላጎቱንና ማኅበራዊ ሰላሙን እያወኩበት፤ ሀገሩንም እንደ ሀገር አቀፎቷት እንዳትቀጥል የተለያዩ በደሎች እየፈጸሙበት ይገኛሉ። ፍራቻውን ከማስወገድ ይልቅ ያባብሱበታል። አንድነቱን ከማጠንከር ይልቅ ይዝግዝብታል። በእድገት ጎዳና እንዲጓዝ ከመርዳት ይልቅ ይበልጥ የሚበዘበዝበትን ተንኮል በሕግ ሳቢያ ይጎነጉብታል። በመካከሉ የነበሩ መተማመኖችን በጥርጣሬ ያፋልሱበታል። የብሔርም ሆነ የሃይማኖት ልዩነቶችን ለሥልጣን ማራዘሚያ በመጠቀም፤ የርስ በርስ ግጭቶችን እየቀሰቀሱ ከፋፍሎ ለመግዛት በግዴታ ከጫንቃው ላይ ተቆናጠውበታል። ሳይፈልግ በበላይ አስተዳዳሪነትና ሞግዚትነት ተሰይመውበታል። በእምነቱ ውስጥ በመግባት እርስ በርስ እንዲበጣበጥ መሰሪ ተንኮላቸውን ያሰሩበታል።

ይህንን የመከፋፈል ሴራ ሕዝባችን አምርሮ በተግባርም ጭምር የተቋቋመው መሆኑን በተለያዩ ሁኔታዎች አስመስክሯል። ከፍ ያለ ጉዳት ቢደርስበትም፤ ገዢዎቹ እንደሚመኙትና እንደፈለጉት የተንኮላቸው ሰለባ ሊሆንላቸው አልቻለም። ክፍላችን እየተፈታተኑት ቢሆንም በቀየሱለት ጎዳና ሊጓዝላቸው አልተመቻቸላቸውም። ቀደም ተደርጎ እንደተጠቀሰው ባለፉት 24 አመታት የወያኔ አገዛዝ ከዚህም ከዚያም ካሉ የባዕዳን ሕጎች እየለቃቀመ በሕገ አገዛዙ ሽጉጦ የሃይማኖት ነፃነት አረጋግጫለሁ እያለ መጠነ ሰፊ ፕሮፓጋንዳ ቢነዛም በርካታ በደሎች ፈጽሟል። የሃይማኖት ተቋማትን ለማፍረስ ወይም ለማዳከም ባደረገው ዘመቻ ብዙ ጉዳትን አስከትሏል። ሕብረተሰባችንን ለባዕዳን ክፍት አድርጎ ለአልባሌና ከይሲ ተግባራት አጋልጧል። በአንዋር መስጊድ፤ በጎንደር አደባባይ ኢየሱስ፤ በአዲስ አበባ ኢስጢፋኖስ ቤተ ክርስቲያን፤ በአስቦት ገዳም፤ በሐረርና በሌሎች ከተሞችም የፈሰሰው የብዙ ምዕመናን ንጹህ ደም ከሕሊናችን ምንጊዜም ሊጠፋ የማይችል ሲሆን፤ እነዚህ ግብሮቹ በታሪካችን መዝገብ በመጥፎ ምሳሌነት ከሰፈሩት ውስጥ ጥቂቶቹ ናቸው። በኤኮኖሚ ዕድገት ሥም የዋልድባን ገዳም ለማፍረስ ጥረት አድርጓል። በኢሊባቡር፤ በጅማና በአጋሮ አካባቢዎችም እንዲሁ ብዙ አብያተ ክርስቲያናት ተቃጥለዋል፤ ምዕመናን ተጨፍጭፈዋል፤ ቤት ንብረታቸው ጋይቷል።

በደሴ ከተማም ተከሰቶ የነበረው ሁኔታ ይህንኑ አስከፊ ጠረን ያዘለ ነበር። ሥር ሰዶ መቆሚያና ማባሪያ ወደሌለው ሁኔታ ከመድረሱ በፊት በእንጭጭነቱ ረጋ ባለ መንፈስና አርቆ አስተዋይነት በተሞላበት ሁኔታ ለማክሸፍ ባይሞክር ኖር መዘዙ ከባድ በሆነ ነበር። በደሴ ያለው የሕዝብ ሥጋት በአደባባይ ይውጣ እንጂ በሌሎችም ቦታዎች ያሉ መሆናቸው የሚታወቅ ነው። በመሆኑም የሃይማኖት አባቶች፤ ተደማጭነት ያላቸው የሀገር ሽማግሌዎች፤ ሀገር ወዳድ ምሁራን ይህንን ሁኔታ በጥሞና ተከታትለው የሕዝቡንም ሥጋት ከልብ ተረድተው የማረጋጋትና የስጋት ምንጩን የማድረቅ ሚና የሚጠበቅባቸው ይሆናል። ሕዝባችን በብሔረሰብና በሃይማኖት እንዳይከፋፈልና ወደ ክፍፍል የሚያመሩ አቅጣጫዎችን ለመከላከል ሁሉም ዜጋ የበኩሉን አስተዋጽኦ እንዲያበረክት በተደጋጋሚ ጥሪ ስናደርግና ስንንቀሳቀስ ቆይተናል። ለዚህ ደግሞ መሠረታዊ ምክንያታችን ሀገርና ሕዝብ ከሌሉ ሌላው ትርፍ መሆኑን በጽኑ የምናምን በመሆናችን ነው።

ይህ እምነታችን ደግሞ የትግላችን መነሻና መድረሻ፤ የታሪካችን አልፋና አጭጋ ብሎም የመስዋዕታችን ራዕይና ግብ በመሆኑ ነው። ለኛ ከኢትዮጵያችን ሌላ አዲስ ሀገር የለንም። በሀገራችን የተለያዩ የሃይማኖት እምነቶችና ብሔሮች መኖራቸው ጌጥና ኩራታችን ናቸው እንጂ የትግሮቻችን ምንጭ አይደሉም። የርስ በርስ ግጭቶች በሀገራችን ህልውና ላይ ሊያስከትሉ የሚችሉትን አሉታዊ ክስተቶችን በቸልታ የማንመለከታቸውም ለዚሁ ነው። በጦር መሳሪያ የታጀቡ መነሻቸው የሃይማኖት እምነት የሆኑ ግጭቶች ሊያስከትሉ የሚችሉት የሕዝብ እልቂት አስከፊነታቸውን ከራሱ ከባለቤቱ፤ ከባለጉዳዩ የበለጠ የሚያውቀው የለምና ሁሉም ዜጋ ይህ ሁኔታ እንዳይከሰት መንቀሳቀስ ይኖርበታል እንላለን። ስለሆነም ሕዝባችን በጋራ ተስማምቶ በጋራ ሀገሩ በሰላም ሊኖር የሚችልበትን ሁኔታ ማስተካከል ከሁሉም ቀዳሚ የሚሆነውም ለዚሁና በዚሁ ነው። ሽብርተኝነትን፤ ጆብደኝነትን በማስወገድ ሁኔታዎችን በቅጡ መርምሮ በጊዜ

ሊመጣ ለሚችለው አደጋ አስቀድሞ መዘጋጀት አስፈላጊ ነው የሚል ጽኑ እምነት አለን ስንልም የሁኔታውን ክፉኛ አሳሳቢነት በሚገባ በመገንዘብ ነው።

ኢሕአፓ ከተመሠረበት ጊዜ አንስቶ እስካሁን ድረስ በፅናት በርካታ መስዋእትነትን በመክፈል የታገለለትና አሁንም ድረስ እየታገለ ያለው የዜጎች ሰብዓዊ መብት በሕግም ደረጃ ዋስትና አግኝቶ ያለምንም ገደብ እንዲከበር ለማድረግና ሕዝባችን የወደፊት እድሉን ለመወሰንና ለመምራት የሚያስችለውን ሁኔታ ለመፍጠር ነው። የኢሕአፓ ዓላማና ፍላጎት ብዙሃኑ ሕዝብ ተጠቃሚ የሚሆንበት የፖለቲካ ምህዳር ተመስርቶ በየጊዜው የሚነሱ ፖለቲካዊ ማኅበራዊና ኢኮኖሚያዊ ችግሮች በጋራ መፍትሔ እያገኙ ሕዝቡ በሰላምና በአንድነት አብሮ ሊኖር የሚችልበትን ሁኔታ መፍጠር ነው። ይህን ቀና ሃሳብ ደግሞ ጥቂቶች የባዕዳንን አጀንዳ ለማስፈፀም ከታጩት በስተቀር በርካታው የኢትዮጵያ ሕዝብ የተስማማበት መሆኑ ላለፉት በርካታ አመታት የተደረጉት እንቅስቃሴዎች ያረጋገጡት ነው።

እይታችንን ወደኋላ መለስ አድርገን ሕዝባችን ከ40 አመት በላይ የተጓዘበትን ሂደት ስናጤን በየካቲት 66 አብዮት ከተነሱት በርካታ ጥያቄዎች አንዱ፡ “መንግሥትና ሃይማኖት ይለዩ፤ መንግሥት በሃይማኖት፤ ሃይማኖት በመንግሥት ጣልቃ አይግባ” የሚለው ነበር። ይህ በኢሕአፓና በሕዝቡ የተስተጋባው ጥያቄ ለሃገሪቱ ሕልውና መሠረታዊ ነው። ሁላችንም እንደምንታዘበው እስከዛሬ ድረስ አድሃሪና መብት ገፋፊ የሆኑ ፀረ-ሕዝብ አገዛዞች እንደ አመጣጣቸው የፖለቲካ ሥልጣን ለመያዝ ቢችሉም ለጥያቄው አሁንም ድረስ አግባብነት ባለው ሁኔታ መፍትሄ ሰጪ ሆነው አልተገኙም። እንዲያውም ይህ ጥያቄ ይበልጥ ስር እየሰደደና በብዙሃን ሕዝብ ውስጥ ግንዛቤ እየገኘም ለጨቋኝ ገዢዎች የማይመች ሁኔታ ፈጠረ እንጂ፤ አምባገነኖችና የሕዝብ ጠላቶች የሆኑ ቡድኖች እንደተመኙት ተኖ የጠፋ አልሆነም። በእስልምና እምነት ተከታዮች በአሁኑ ወቅት እየተደረጉ ያሉ ተከታታይ ትግሎች የሚያመለክቱትም ይህንኑ ነው። ወያኔ ከሥልጣኑ እስካልተወገደ ድረስም ይህን ጥያቄ በማንሳት የሚደረገው ሕዝባዊ ትግል በቀጣይነት መካሄዱም የማይቀር ነው።

ከ24 ዓመታት በፊት ደርግን የተካው የወያኔ አገዛዝ በኃይልና በባዕዳን ሙሉ ድጋፍና ትብብር የፖለቲካ ሥልጣኑን ከተቆጣጠረ ጀምሮ በአገራችን ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ በጎጥና በጠባብ ብሔርተኝነት ላይ የተመሠረተ ፖሊሲን በመንደፍ የአንድን ቡድን አምባገነንነት ማንገሱ ከግልፅም ግልፅ ነውና ውይይትን የሚጋብዝ አይደለም። ይህ አምባገነን አገዛዝ በተለይ በሙያ ማኅበራት፣ በሲቪክ ድርጅቶችና በሃይማኖት ተቋማት ውስጥ ጣልቃ በመግባት የዜጎችን መብት በመደፍጠጥ በማን አለብኝነትና በፈላጭ ቆራጭነት የኢትዮጵያን ሉዓላዊነትና ዘላቂ ጥቅም በታሪካችን ታይቶ በማይታወቅ ሁኔታ ለጉዳት ዳርጓል። ኢትዮጵያዊነትን በፅኑ አዳክሟል። በዚህም የተነሳ የሀገሪቷንና የሕዝቧን የወደፊት ሕልውና ከፍተኛ አደጋ ላይ ጥሎ ይገኛል። ይህንን በሕዝብና በሀገሪቷ ላይ የተጋረጠውን አደጋ መከላከል ይችሉ የነበሩ አገር ወዳድ ኃይላት በአገራቸው በነፃ የመደራጀት መብታቸው ተገፎ ለሕገ ወጥነት ተዳርገዋል። ኢትዮጵያዊነታቸው ተገፎ በመላ ሀገሪቷ ለመዘዋወር በመከልከላቸው፤ የፖለቲካ አመለካከታቸውንም ሆነ ዓላማቸውን ለሕዝቡ ለማስረዳት ካለመቻላቸውም በላይ በሰላማዊና ዴሞክራሲያዊ መንገድ ችግሮቹን ለመፍታት የሚያቀርቧቸው መፍትሄዎች እንዳይሰተናገዱ ተደርገዋል። በባዕዳን እርዳታ በመታጀብ በጠመንጃ ኃይል ሥልጣን የያዘው ቡድን መሪዎች ሕዝብን ለማወናበድ ስለ ሰብዓዊና ዴሞክራሲያዊ መብት መከበር ሲነዙት የነበረው መጠነ ሰፊ ፕሮፓጋንዳ የውሃ ሽታ ሆኖ የቀረ ብቻ ሳይሆን አፈኝዎችና ግድያዎችን አክለው አምባገነንነታቸውን ለመገንባትና ለማጠናከር ተጠቅመውበታል።

በአንድ አገር ውስጥ የሃይማኖት እኩልነት ከሌሎች ዴሞክራሲያዊ መብቶች ጋር ካልተከበረ የሚያስከትለው ውጤት የኅብረተሰቡ አንድነት ክፉኛ መናጋትን፤ የርስ በርስ ግጭት መጣሰን፤ የአገር ሉዓላዊነትና አንድነት በአሳሳቢ ሁኔታ ላይ እንዲወድቁ ማድረግን ነው። እየተረጋገጠ ያለውም ሁኔታ የሚያሳየው ይህንን ነው። ሃይማኖትን አስመልክቶ በዓለም አቀፍ ደረጃ ተቀባይነት ያላቸው የሰብዓዊ መብት አንቀጾችን ሕገ-መንግሥታችን ውስጥ አካተናል በሚል ወያኔና አጫፋሪዎቹ በተደጋጋሚ ቢደነፉም ሕዝብ ሊገለግልባቸው ያልቻለ ከመሆኑም በላይ ተግባራዊ መሆን ያልቻሉና የተፃፉበትን ወረቀት ያህል እንኳ ከብደት የሌላቸው ናቸው። በኢሕአፓ እምነት የሃይማኖት እኩልነት የአማኞቹን ጥያቄ፤ ብሶትና ችግር በመካድ የሚገኝ አይሆንም። በኃይልም ከመድረኩ ለማጥፋት ቢሞክርም የሚቻል አይደለም። የወያኔ አምባገነን አገዛዝ ሥልጣን ላይ ለመቆየት ሲል በአክራሪነትና በሽብርተኝነት እየፈረጀ የሃይማኖት መብትን ፈሩን ለማስለቀቅ በሴራና በማጭበርብር ተግባራት ቢሰማራም መረጋጋት ሊገኝ የሚችል አይሆንም። የሃይማኖትና የፖለቲካ ግንኙነት ቀደም ብሎ እንደተገለፀውም በአግባቡ ካልተያዘና መፍትሄ ካላገኘ በአሁኑ ወቅት በወገኖቻችን በኩል በሰላም እየቀረቡ ያሉ ጥያቄዎች ወደ ግጭት፤ ወደ የማያባራ ጦርነትና ደም መፋሰስ፤ እንዲሁም ወደ መከፋፈል የሚሄድበት ሁኔታ ሰፊ መሆኑ ከበርካታ ሀገሮች ተመክሮ ለመረዳት የሚቻል ነው።

በሃይማኖት ላይ የሚደረገው ተጽእኖ በተለይ የተለያዩ የሃይማኖት እምነቶች በሚመለከቡት ቀርቶ ብዙሃኑ ዜጋ የአንድ እምነት ተከታይ ሆኖ ባለበት አገር እንኳ ችግር ቀፍቃፊ እንደሆነ የምንገነዘበው ነው። ስለሆነም የእምነት ነፃነት መከበርና የመንግሥትና የሃይማኖት መለያየት ከመድበለ ዴሞክራሲ አንፃር ለዜጎች በጋራ መኖር የሚያበረክቱት አስተዋጽዖ በጣም የጎላ ነው። ኢሕአፓ በተደጋጋሚ ባወጣቸው መጣጥፎች እንደገለፀው የሃይማኖት እኩልነት ሊረጋገጥና በአማኞቹም ተአማኒነት ሊኖረው የሚችለው የዜጎች ዴሞክራሲያዊና ሰብዓዊ መብት ያለምንም ገደብ ተከብሮና ተጠብቆ የጋራ አገር ለጋራ ጥቅም የሚለው ስሜት በሁሉም ዘንድ ተቀባይነት ሲያገኝ ብቻ ነው። ይህ እውን ሊሆን የሚችለው ደግሞ ተደጋግሞ እንደተገለፀው የግለሰብ መብትና የወል መብትን ሚዛኑን በጠበቀ መልኩ ተግባራዊ በማድረግና ሁሉም ይህንን መብት እንደ አይን ብሌኑ ለመጠበቅ ሲንቀሳቀስ ብቻ ነው። ማንኛውም የሃይማኖት እምነት በውስጡ የተስፋ፣ የፍላጎት፣ የይገባኛልና የሙብት ጥያቄዎች የያዘ ሲሆን በማኅበራዊ ሕይወትና የአኗኗር ዘዴዎች ላይ በሚያደርጋቸው ተፅዕኖዎች የተነሳ የሚያስከትላቸው አዎንታዊም ሆነ አሉታዊ ውጤቶች ይኖራሉ። ስለሆነም ማንኛውም ሃይማኖት ፖለቲካዊ አድማስ ያለው በመሆኑ የግል ብቻ ሳይሆን ይፋዊ ሕዝባዊ ጠባይ ያለው ነው። ዴሞክራሲያዊነትን የተላበሰ የፖለቲካ ማኅበረሰብ ደግሞ ይህ ሁኔታ የተለያዩ እምነቶች መኖራቸውንና ኅብረተሰቡ መድበላዊነትን አንጸባራቂ መሆኑን እምብርት ባደረገ መልኩ እንዲከናወን የሚጠይቅ ነው። በዚህም የተነሳ እንደ ኢትዮጵያ በመሰሉ በርካታ የተለያዩ እምነቶች ባሉባቸውና የተለያዩ አመለካከቶችን የሚያስተናግዱ የፖለቲካ ምህዳሮች ሰፊ በሆኑባቸው አገሮች ውስጥ ሃይማኖት ኅብረተሰቡ ውስጥ ካሉ ሁኔታዎች ጋር ተቻችሎ የሚንቀሳቀስበትን ሁኔታ ማዘጋጀትና ተግባራዊ ማድረግ የሚጠበቅና አበክሮም የሚጠየቅ ነው። ለዚህም መሰረቱ በሕብረተሰቡ ውስጥ ያሉ የተለያዩ የአኗኗር ዘይቤዎች፣ የተለያዩ የፖለቲካ ራዕዮችና አመለካከቶች፣ የተለያዩ የሃይማኖት እምነቶች በመካከላቸው ሊኖር የሚገባቸው የርስ በርስ ግንኙነት ሲቪላዊ እሳቤን በተላበሰና በመቻቻል መርህ ላይ በተመሰረተ የጋራ ሥምምነትና መግባባት እንዲገነባ ካለ ፅኑ ፍላጎት የሚመነጭ መሆኑ ነው።

በሃይማኖቶች መካከል መቻቻል ማለት ልዩነቶችን ማወቅና መረዳትን፣ የሃይማኖት ፅኑ እምነት እሳቤ ግዴታ ያለው መሆኑን መቀበልንም የሚጠይቅ ነው። ነፃነትን የተላበሰ ኅብረተሰብና የሃይማኖት እሳቤን ከምር የሚቀበል ግለሰብም ሆነ ቡድን ስለመቻቻል መርህ ከፍተኛ ንቃተ ህሊናን ሰንቆ መገኘት አብሮ ለመኖር መሠረታዊ ነው። ስለሆነም በኅብረተሰቡ ውስጥ ለሚነሱ ጥያቄዎችም ሆነ በኅብረተሰቡ አባላት መካከል የጋራ መግባባት እንዲገኝ፣ ውይይትን የሚጠይቅና የሚያስተናግድ የበላይ ጠባቂ ሊሆን የሚችል ኃይል መኖር ግዴታ ነው። ሁሉም ዜጎች የፖለቲካ ኃላፊነታቸውን በአግባቡ እንዲወጡ የሚጠይቅና ይህንንም የሚያበረታታ፣ ሃሳቦችን በነፃ ያለምንም እንቅፋት የሚያስተናግድ፣ ጤናማና ምህዳርና መሰረታዊ ተቋማትን የሚያዘጋጅና ተጠቃሚ የሚያደርግ ከዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ውጭ ሌላ ሥርዓት የሚታሰበን አይሆንም።

የመንግሥትና የሃይማኖት መለያየትን መሠረት ያደረገና ዴሞክራሲያዊነትን የተላበሰ ሕገ-መንግሥት ለግለሰብ መብትና ለሰብዓዊ ክብርነት ዋስትና የሚሰጥ ነው። ስለሆነም የሃይማኖት ተቋማትም ሆኑ ማንኛውም ቡድን በግልፅም ሆነ በስውር ሃይማኖታዊ መንግሥት ለመገንባት የሚንቀሳቀስ ከሆኑ ይህ ድርጊት የእምነትን ነፃነት ለመዳመጥ ዳር ዳር ከማለት ውጭ አይታይም። በማኅበራዊ ሰላምና እድገት ላይ ጉዳት የሚያስከትል ነውና ተፈላጊም አይሆንም። የእምነት ነፃነት ዋስትና የሚያገኘው በይበልጥ መንግሥትና ሃይማኖት ተለያይተው በሚገኙበት ሁኔታ ሲሆን ይህ ተግባራዊ በሆነበት ሁኔታ ምዕመናን ሃይማኖታዊ እምነታቸውን ለማስተማርም ሆነ ለማስፋፋት ያላቸው ነጻነትና መብት ይረጋገጥላቸዋል። በኛ እምነት፣ የእምነት ነፃነትን ዋስትና ሰጥቶ ሊያከብርና ሊያስከብር የሚችለው ዴሞክራሲያዊ መንግሥት ሲሆን ይህ መንግሥት ደግሞ ይሁንታውን የሚያገኘው ወይም ማግኘት የሚኖርበት ከማንም ሌላ ኃይል ሳይሆን በአንድ ላይ ከሚኖሩት የኅብረተሰቡ አባላት ብቻ ነው። መንግሥት በሃይማኖት ጉዳይ፣ ሃይማኖት በመንግሥት ጉዳይ ጣልቃ እንዳይገባ ለማድረግ የመንግሥትና የሃይማኖት ተቋማት ተለይተው መዋቀርንም የሚጠይቅ ነው።

የሃይማኖት እምነት ግላዊ ስለመሆኑ ሃይማኖቶቹ ከሚያስተላልፉት መልእክቶችና በቅዱስ መጻፍቶቻቸው ላይ ከሰፈሩት አቢይ ሀሳቦች በመጥቀስ መግለፅ የሚቻል ነው። የእምነት ጉዳይ በዋናነት ግለሰቡ በፈቃደኝነት በመቀበል ወይም ባለመቀበል ላይ የሚያተኩር ነው። ይህ ሁኔታ ደግሞ የግለሰብ ውሳኔን የሚጠይቅ ከመሆኑም በላይ ግለሰብም ከፍተኛ አስተዋፅዖ እንዲያበረክት የሚገፋፋ ነው። ይህ ፍቃደኝነትና ግፊት ደግሞ አንድን ሃይማኖት የሚመለከት ብቻ ሳይሆን ሁሉንም እምነቶች የሚያካትት ነው። ስለሆነም እምነት ማንም በማንም ላይ ተፅዕኖ ሳያሳድር የሚከሰት የግለሰቡ ብቸኛ ጉዳይ መሆኑ መታወቅ ሲኖርበት፣ ማንኛውም ዜጋ የትኛውን እምነት እንደሚመልከትና በዚህ እምነቱም ምን ለማድረግ እንደሚያስብ፣ የግለሰቡ ውሳኔ ብቻ መሆኑን መቀበል ያስፈልጋል። ስለሆነም መንግሥት በዚህ ጉዳይ የሚያገባው ነገር ጨርሶ አይኖርም። ባጭሩ እምነት በእያንዳንዱ ግለሰብ መብት ላይ የሚመረኮዝና የሚያነጣጥር በመሆኑ፣ ይህ መብት ያለምንም ገደብ መከበር ያለበት ነው። ስለሆነም ግለሰቡ፣ ዜጋው አንድን ፅምነት የመከተል ወይም ምንም ፅምነት የሌለው (የሆነን ሃይማኖት የማይከተል) መሆንም መብቱ ነው። የመድበለ ዴሞክራሲ መሠረተ ሃሳብም የሚያመለክተው

ገለልተኛ የሆነ መንግሥት፤ ዜጎች ምንም ዓይነት የሃይማኖት እምነትም ሆነ የርዕዮተ አለም ግብረገብነት አስተሳሰብ እንዲይዙ ጭነት የማያደርግ መሆኑን ነው። እንዲያውም መድበለ ዴሞክራሲ ማንኛውም ዜጋ የፈለገውን ለማሰብ፤ ለማመን፤ ተስፋ ለመሰነቅ፤ ለተግባር እንቅስቃሴው ደግሞ ሕሊናው በሚፈቅድለት መሠረት ስኬታማ ማድረግ እንዲችል ሁኔታዎችን ያመቻችለታል። ይህ እንዳለ ሆኖ ዜጎች የትምህርት ተቋማትን በመጠቀም የተወሰነ እይታ ያለው እሳቤ እንዲሰፋፋ ማቀንቀናቸው የሚታይ ነው። የተወሰኑት፤ መንግሥት በነሱ እምነት ላይ ብቻ እንዲመሠረት፤ ሌሎች ደግሞ ሳይንሳዊ መሠረት አለው ብለው በሚያምኑበት ርዕዮተአለም እንዲገነባ፤ እንዲሁም ከነዚህ ውጭ ሌሎች ደግሞ ጨርሶውኑ ፍፁም ገለልተኛ እንዲሆን ይመኛሉ። እነዚህ አስተያየቶች ኃይልና ግዴታ ሳይታከልባቸው፤ ለአጠቃላይ ሕዝብ የሚበጁና ብቸኛ የዘላለማዊ ሕይወትና የእውነት መንገድ አዋቂ ነን እስካላሉ ድረስ በኅብረተሰቡ ውስጥ ቢንሸራሸሩና ውይይት ቢደረግባቸው የሚጎዱ አይሆኑም።

ኢሕአፓ የአንድን ወገን ሃይማኖታዊ እሳቤ ለአጠቃላይ ሕዝብ ብቸኛ የህይወትና የእውነት መንገድ ነው የሚለውን አስተያየት አይቀበልም። ሥልጣን በተቆናጠጠም ሆነ ለመቆናጠጥ በሚመኙ አካላት ቢቀርብ በጥብቅ የሚቃወመው ነው። በተመሳሳይ መልኩ ሥልጣን ላይ ያለ ቡድን የራሱን አመለካከት ለሕዝብ የሚበጅ ብቸኛ አመለካከት ብሎ በማወጅ ወይም ኃይልን መሠረት አድርጎ በሕብረተሰቡ ላይ የሚያደረገውን ማናቸውንም የተጽዕኖ ተግባር እንዲሁ አጥብቆ ይቃወማል። ምድራዊው ሕግ፤ በአንድ የሃይማኖት ሕግ ለመቃኘት የሚደረግ እንቅስቃሴ ጉዳትን የሚያስከትል ብቻ ሳይሆን መሠረታዊ የዴሞክራሲና የሰብዓዊ መብቶችን የሚጻረርና ብሎም ለመደራጀት መሠረት የሆነንን ነፃነት የማንከታትንን መገለጫ የሚቃረን በመሆኑ አጥብቆ የሚቃወመው ነው።

ሃይማኖት የግል ጉዳይ ብቻ ሳይሆን ኅብረተሰባዊ ይዘትንም የሚላበስ ነው። መንግሥት ከተወሰነ የሃይማኖት እምነት ጋር ራሱን ማጣበቅ አይገባውም። መንግሥትና ሃይማኖት ከተዋሃዱ በሌላ አነጋገር መንግሥታዊ ሃይማኖት ከተገነባ የግለሰብ ነፃነት ይደፈጠጣል። የማንኛውም ኅብረተሰብ አባላት በሃይማኖት እምነት፤ በርዕዮተ አለም፤ በአስተሳሰብ የተለያዩ አቋሞችን ሊያንፀባርቁና ሊለያዩም ይችላሉ። እነዚህ ልዩነቶች የችግር ምንጭ እንዳይሆኑ አርቆ አስተዋይነት በተሞላበት ሁኔታ ተቻችለው እንዲኖሩ ለማድረግ መድረኩን ዴሞክራሲያዊነትን ማላበስ እንጂ በፍላጎትና በማግባባት ቀርቶ ኃይልን ተመክቶ ተግባራዊ ለማድረግ ቢሞክረም የሚቻል አይሆንም። ፍቱን መፍትሄ ተብሎ የሚገመተውና በተለያዩ ሀገራት ከተገኙት ተመክሮዎችም ለመገንዘብ እንደሚቻለው ሃይማኖትን ከማሳበራዊነቱ ወደ ግል መድረክ መግፋት ሳይሆን መንግሥት ያንድ እምነት ጥገኛ እንዳይሆን መከላከል ነው። ጥገኛ ያልሆነ መንግሥት ዋነኛ ተግባር የሃይማኖት ብዙኃንነትን ማክበርና ማስከበር ነው።

የወያኔ አገዛዝ በሃይማኖት ተቋማት የውስጥ ጉዳይ እጁን በጥልቀት ማስገባቱ ብቻ ሳይሆን በተቋማቱ ውስጥ ሰግስጎ ባስገባቸው ካድሬ ካህናትና ሃጂዎች/ኢማሞች አማካይነት የምዕመናኑን መብትና የተቋማቸውን ነፃነት በመጋፋት ክፉኛ የመብት ጥሰት እያደረገ ይገኛል። የሙስሊሙ ዜጎችን ለማፈን ኃይል ተጠቅሟል። ቅጥረኞቹንም አስማርቷል። ክርስቲያኑን አስፈራርቶ ለከይረው ተግባር መጠቀሚያ ለማድረግ ያልጣረው የለም። በ2006 ዓ.ም. በአንዋር መስጊድ በምዕመናኑ ላይ የወሰደው አስቃቂና ዘግናኝ እርምጃም የሚረሳ አይደለም። ስለሆነም በነዚህ የሃይማኖት ተቋማት ውስጥ በአገዛዙ አማካኝነት በመሪነት የተቀመጡት ግለሰቦች ለፈጣሪያቸውና ለሕገ ሃይማኖታቸው ሳይሆን ለአገዛዙ ታማኝ አገልጋይ ሆነው በምዕመናኑ ትከሻ ላይ ሳይወዱ በግድ ተቀምጠውባቸው በርካታዎች ለስቃይ ስለባነት ተዳርገዋል። ሃይማኖታዊ ተልዕኳቸውን ለምዕመናኑ በተገቢው ደረጃ ለማበርከት ባለመቻላቸውም እየቀረበባቸው ያለው ተቃውሞ ግለቱ በየጊዜው እየጨመረ ይገኛል። የወያኔ አገዛዝ የሃይማኖት ተቋማትን በውስጣቸው ጉዳይ እንዳሻ ጣልቃ መግባት ብቻ ሳይሆን ለሱ ፖለቲካ መገልገያ ሲያደርግ በተደጋጋሚ የታየ ነው።

በዚህ በኩል በተለይ የክርስትናና የሙስሊም መሪዎችን በየመገናኛ ብዙሃን በማቅረብና ሰፊ ጊዜ በመስጠት አገዛዙ እየተከተለ ያለው ሁኔታ ተገቢና ትክክል መሆኑን በተደጋጋሚ እንዲሰብኩለት አድርጓል። በተለይም ከካድሬነት ባልተለየ ሁኔታ የሚደርስበትን ተቃውሞ ለመከላከልና የትግሉን አቅጣጫ ለማስቀየር ከተወሰኑ ወራት በፊት የኢትዮጵያ የሃይማኖት ተቋማት ጉባዔ በማዘጋጀት ምዕመናኖቻቸውም ሆኑ ባጠቃላይ ሕዝብ ሊከተለው የሚገባ የማስልጠኛ ምዕራፍ በማዘጋጀት እየተንቀሳቀሰና እየተሰማራ ይገኛል። በራሱ ሙሉ ቁጥጥር ስር ያደረጋቸውን የፕሬስ ተቋማት ብቻ ሳይሆን ሕዝባዊና ሲቪላዊ ድርጅቶችን ሁሉ ሳይወዱ በግዴታ መጠቀሚያ አድርጓቸዋል። አገዛዙ በሕዝቡ ዘንድ ተቀባይነት ማጣቱን በመጠነ ሰፊ ፕሮፓጋንዳ ለመሸፈን እያደረገው ያለው እርምጃ ለጣልቃ ጉብኝቱ ከበቂም በቂ ምስክር ነው። ይህ የአገዛዙ እኩይ ተግባር የሃይማኖት ተቋማትን ነፃነት ገፍ የሚጥል በይቅርታ ሊታለፍ የማይችልና የሚወገዝ የመብት ድፍጠጣ ተግባር ነው። የኢትዮጵያ ሕዝብ ለሃይማኖቱ ቀረቤታ ያለው መሆኑን ከብር በመንፈግና ምንም ዓይነት እውቀት የሌላቸውን የፖለቲካ ካድሬዎችን በሃይማኖት ጉዳይ ሰግስጎ ምዕመናን ማዋከብና ወደአልሆነ

አቅጣጫ መግፋት ከወንጀልም ወንጀል መሆኑ ሊታወቅ ይገባል፤ በትግል መታረም የሚኖርበት ሁኔታ መፈጠር አለበት እንጂ በቸልታ የሚታለፍ አይደለም። በዚህም ምዕመናኑም ሆኑ ሀገር ወዳዶች የበኩላቸውን ጥረት ማድረግ ይገባቸዋል።

ይህ የወያኔ አገዛዝ የመብት ረገጣ ሥልጣን ከመያዙ በፊት የነበረ መሆኑ የእንቅስቃሴ ታሪኩ ይመስከራል። በግልም ሆነ በክርስትና እምነት ተከታዮች ላይ ብቻ ሳይሆን ባጠቃላይ ያራምድ የነበረውን ፖሊሲ ባልተቀበሉና ለሱ ባላጎነበሱ በርካታ የትግራይ ተወላጆች ላይ የፈፀመው አሳዛኝና አስቃቂ ግፍና በደል ከቶም የማይረሳ ነው። የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ለሁለት ተከፍላ አንዱን በሀገር ቤት ሌላኛውን ደግሞ በውጭ ሀገር ሁለት ፓትሪያርኮችን ለማስተናገድ የተገደደችበትና እስካሁን ድረስም ችግሩ መፍትሄ ሳያገኝ የቆየበት ምክንያት አገዛዙ የጣልቃ-ገብ እጁን በስፋት በማስገባቱ ነው። የወያኔ አገዛዝ በዚህም ብቻ ሳይወሰን በተለይ በውጭ ሀገር ያሉ ቤተክርስቲያናትን በጎጥ ለመከፋፈል በካድሬዎቹ አማካኝነት በስፋት የሚያደርገው እንቅስቃሴ በየቦታው የሚታይና የሚደመጥ ነው።

ፖለቲካና ሃይማኖት ሳይደበላለቁ በየመስኮቻቸው ሊሰሩ ይገባል የሚል የፀና እምነት ያለው ኢሕአፓ "ሃይማኖት የግል ነው ሀገር የጋራ ነው" በሚልም በመንግሥትና በሃይማኖት ተቋማት ሊኖር የሚችለውን ግንኙነት አስመልክቶ የወያኔን አገዛዝ ድርጊት አጋልጧል። የሃይማኖት ተቋማትም በበኩላቸው ከአምልኮ አስተምሮቻቸው ባሻገር ለምዕመናኑ ደህንነት፣ ለደህንነታቸው ባጠቃላይም ለሕዝቡ በሚችሉት ሁሉ ጠበቃ ሆነው እንዲቆሙ አበክሮ ቀስቅሷል። በዜጎች ላይ በደሎችና ብዝበዛዎች ሲከሰቱ ዜጎች ተቃውሞ እንዲያሰሙ በተደጋጋሚ የከበረ ጥሪም ሲያስተላልፍ የቆየ መሆኑ የሚታወስ ነው። በተለይም በአገዛዙ የደህንነት ጠባቂዎች የሚደርስባቸውን ድብደባና እርግጫ ለመሸሽ ሲሉ በአዲስ አበባ ቤተክርስቲያናት ተጠልለው የነበሩትን ዜጎች በኃይል ማስወጣትና ለእስር እንዲዳረጉ ማድረግም ትክክል አለመሆኑን በመግለጽ እንዲሁም ካህናት ለምዕመናን ደህንነት መቆም ሲገባቸው አለመቆማቸው ስህተት እንደነበረና መታረም የነበረበት መሆኑን አክብሮት በተሞላበት መልክ አቤቱታውን መግለፁም የሚረሳ አይደለም። ከዚህ መልእክት ጋር የሕዝብን ሰላም የነሱ የወያኔ አገዛዝ አስከፊ ተግባሮችን አጥብቀው እንዲያወግዙም አበክሮ ጠይቋል። በሕዝብ ላይ የሚደርስ በደልን በመቃወም ለሚያከናውኑት አኩሪ ተግባር የሕብረተሰብን ሙሉ ድጋፍ ሊጠይቁ የሚገባቸውን ህብረተሰቡም እንዲቸራቸው ከመጠቆሙም በላይ ኢሕአፓ፣ በዚህ በኩል ምንጊዜም ከጎናቸው የሚቆም መሆኑን አስምሮበት መልእክቱን ሲገልፅ ቆይቷል።

ከተመክሮ እንደሚታወቀው የሃይማኖት ተቋማት ለተከታዮቻቸው ጠበቃ ሊቆሙ የሚችሉት የመንግሥትን ተግባር እንዳለ በመደገፍ ሳይሆን ከአገዛዙ ተለይተው የራሳቸውን ጉዳይ በራሳቸው ለማስተዳደር ነፃ ሆነው ሲደራጁ በመሆኑ በዚህ ኃሳብ ላይ የበኩላቸውን አስተዋፅዖ እንዲያበረክቱ በተደጋጋሚ ቀስቅሷል፤ አስተምሯልም። እምነት ስሜትን ኮርኳሪ ናትና፤ በእምነቱ የፀና ሕይወትን ለመስዋዕት ለማቅረብ፤ እምነቱ ለዚህ የሚያስፈልገውን የመንፈስ ውስጣዊ ኃይልና ብርታት የሚሰጥ በመሆኑ በንፁህ ልቦና ማየትን የሚጠይቅ ነው። ለዚህም ነው ሃይማኖትና መንግሥት ተለይተው እንዲዋቀሩ ማድረግ መሠረታዊ የሚሆነው። ይህ ማለት ደግሞ ፍፁም ፀረ-ሃይማኖት ሆኖ እምነትን ከፖለቲካው መድረክ ማጥፋት ማለት አይደለም። ይልቁንም በሃይማኖቶች መካከል የተዛባ ልዩነትን በማጥፋት እኩልነትን በመካከላቸው ለማስፈን ነው። ሃይማኖትና ፖለቲካ ተለያይተው እንዲዋቀሩ የማድረግ መርህ ፅንሰ የሚመሰረተውም በዚሁ በእኩልነትና በግለሰብ መብት መከበር ላይ ነው።

የሃይማኖት እምነት ተልዕኮን በሚመለከት እንደ ተቋም በኅብረተሰቡ ውስጥ ሊያበረክት የሚችላቸውን አስተዋፅዖ በሚገባ መገንዘቡ በሃይማኖትና በፖለቲካ መካከል ሊኖር የሚችለውን ግንኙነት በጥሩ መሠረት ላይ ለመገንባት የሚረዳ ነው። የመለያየታቸውና የመተባበራቸው ሂደት ከተለያዩ ሀገራት ተመክሮ ለመረዳት እንደሚቻለውም ወርድና ስፋቱ ከሀገራችን የባህልና የአድኗር ሁኔታ ጋር በሚጣጣም መልኩ ማደራጀትና መገንባት ወሳኝ መሆኑን መጥቀሱም ከዚህ አንፃር አግባብነት ያለው ነው። ከዛሬ 20 ዓመት ወዲህ ግሎባል ካፒታሊዝም በአሸናፊነት ወጥቶ ዓለምን በሱ ቅኝት ለመምራት እየተፍጨረጨረ ባለበት በአሁኑ ወቅት በዓለም አቀፍ ደረጃ የመንግሥትና የሃይማኖት መለያየት ፅንሰ ሃሳብ እየተሸረሸረና የአስተሳሰብ ለውጥ እየተከሰተ መሆኑንም የምንመለከተው ነውና በጥልቀት ማየቱም አግባብነት ያለው ይሆናል። የወያኔ አገዛዝ ስለ ፍትህ፤ መልካም አስተዳደርም ሆነ ስለ ዴሞክራሲ የሚያነሳልሉ አረፍተ ነገሮችንና አንቀጾችን እየደረደረ ሕዝብን ለማታለል እንደሞከረው ሁሉ ሃይማኖትንም በሚመለከት "መንግሥትና ሃይማኖት የተለያዩ ናቸው፤ መንግሥታዊ ሃይማኖት አይኖርም፤ መንግሥት በሃይማኖት ጉዳይ ጣልቃ አይገባም፤ ሃይማኖትም ከፖለቲካ ይርቃል" የተባለውን በግልፅም ሆነ በስውር እንደሌሎቹ የሕገ አገዛዝ አንቀጾቹ ጥሶ ጣልቃ በመግባት፤ ሁሉን ነገር በራሴ ሙሉ ቁጥጥር ሥር ካላደረግሁ በሥልጣኔ ለመቆየት አልችልም የሚል አባዜ የተጠናወተው በመሆኑ የሃይማኖት ተከታዮችን እርስ በርስ የሚያጋጭ ተግባር እየፈፀመ ይገኛል። በተወሰነ ደረጃም አልተሳካለትም ለማለት አያስደፍርም።

የወያኔ በሽታ ኢትዮጵያዊ ችግሮቻችንን በኢትዮጵያዊያን ዐይን ለማየትና በሕዝቡ ፍላጎት መሠረት መፍትሄ ለመስጠት ከመጀመሪያውኑ የተመሰረተበት ራዕዩ የሚፈቅድለት አለመሆኑ ነው። በአፄ ኃይለ ሥላሴ የአገዛዝ ዘመን በወረቀት የሰፈረ የእኩልነት መብት የነበረ ቢሆንም በተግባር ባለመረጋገጡ ሕዝብ በሥርዓቱ ላይ አምቦ ሊሰወግደው ችሏል። በዚያን ወቅት የሃይማኖት እኩልነትና የሙብት መረጋገጥ አለመኖሩን በመቃወም የእስልምና እምነት ተከታይ የሆኑ ዜጎቻችን የተቃውሞ ሰልፍ ባደረጉበት ወቅት የክርስትና እምነት ተከታይ ዜጎቻችን አብረው ከጎናቸው በመቆም ለሥርዓቱ መውደቅ የበኩላቸውን አስተዋፅዖ ማበርከታቸው፤ በታሪክ ማህደራችን በሕዝባችን አጥንት የታጠረና በደም ቀለማቸው የተፃፈ ምንጊዜም የማይረሳ አኩሪ ቅርሳችን ነው። ይህ ክስተት በአሁኑ ወቅትም የማይደገምበትና ሌላ የጀግንነት ታሪክ የማይፃፍበት ምንም ምክንያት አይኖረም። የሚያግደውም ኃይል ሊኖር አይችልም።

ኢሕአፓ የኦርቶዶክስና የእስልምና እምነቶች በኢትዮጵያ በኅብረተሰባችን ውስጥ በባህልም ሆነ በወጋችን ሥር መሠረት የጣሉ መሆናቸውን ይገነዘባል። ስለሆነም እነዚህ እምነቶች በሕዝባችን ውስጥ የጣሉትና ያሰፈሩትን ተፅዕኖ በግልፅ የሚያየው ነው። ከዚህ በመነሳት ግን ማንኛውም የእምነት ተቋም በሕብረተሰባችን ውስጥ ከተግባር ላይ እየዋሉ ባሉት እሴቶች ብቸኛ የመተርጎም የበላይነት አላቸው ማለት አይደለም። ሁሉም እሴቶች በሕብረተሰቡ አባላት በሞላ ተቀባይነት ለማግኘትም ሆነ ላለማግኘት በቀን ተቀን ተግባራት በመዳሰስ ሊፈተሹና ሊጠኑ ግድ ይላል። በተመሳሳይ ሁኔታም ፖለቲካው ስለ እሴቶች ብቸኛ የመተርጎም ሥልጣንም ሆነ ስለ እምነት ይዘት አቅጣጫ ሰጪ ሊሆን አይገባም። ኢሕአፓን ከወያኔና ከመሰሎቹ የሚለይበት አንዱ ነጥብም ይኸው ነው።

ኢሕአፓ የመመሥረቱ ዋና መነሻ አንዱ ነጥብ የዴሞክራሲና ሰብዓዊ መብቶች አለመከበር እንደመሆኑ መጠን፤ ለእነዚህ እሴቶች መከበር ሲታገል ከቆየውና አሁንም እየታገለ ከሚገኘው የክርስቲያንና የሙስሊሙ ማህበረሰብ ባጠቃላይም ከታጋዩ ሕዝባችን ጎን መቆምና በግምባር ቀደምትነት መሰለፍ ግዴታው ነውና አሁንም እንደቀድሞው ከጎናቸው በመቆም በፅናት ይታገላል። ደጋግሞ እንደገለፀውም የዜጎቻችን መብት ያለምንም መሸራረፍ ሊከበር የሚችለው በጋራ የሁሉንም ዜጋ መብት የሚያስከበር፤ ነፃነትን የተላበሰና በሱ መርህ ላይ የሚመሠረት ዴሞክራሲያዊ ሥርዓት ተገንብቶ ሕዝብ የሥልጣን ባለቤትነቱን በገቢር ሲያረጋገጥ ብቻ ነው። ከዚህ ውጭ ያለው ጉንጭ አልፎ ትረካ ነው።

የኃይማኖት ነፃነትና እኩልነት በተግባር ይረጋገጥ !
የኢትዮጵያ ሕዝብ ያቸንፋል !